

Gençlerin Akraba Algısı ve İlişkilerini Anlamak: Zorunlu Bir Bağ mı? Sosyal Sermaye mi?

Yazar(lar) / Author(s)

Dr. Öğr. Üyesi, Döne Ayhan
KTO Karatay Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Konya- Türkiye
e-posta: done.ayhan@karatay.edu.tr
(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

Makale Bilgileri/Article Information

Tür-Type: Araştırma makalesi-Research article
Geliş tarihi-Date of submission: 16. 03. 2024
Kabul tarihi-Date of acceptance: 04. 07. 2024
Yayın tarihi-Date of publication: 30. 11. 2024

Hakemlik-Review

Hakem sayısı-Reviewers: İki Dış Hakem-Two External
Değerlendirme-Review: Çift Taraflı Kör
Hakemlik-Double-blind

Etik/Ethics

Etik beyan- Ethical statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.
Benzerlik taraması- Plagiarism checks
Yapıldı-İntihal.net-Yes-İntihal.net
Etik bildirim- Complaints
ictimaiyatdergi@gmail.com

Çıkar çatışması-Conflict of interest

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest

Finansman-Grant Support

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
No funds, grants, or other support was received.

Lisans- License

CC BY-NC 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>

Öz

Gençlerin akrabalık ilişkilerini anlamaya odaklanan bu çalışma, toplumsal değişimin gençler üzerinden okuma denemesidir. Toplumların kimliğini anlamada o toplumda yaşayan kişilerin aile ve akraba pratiklerini sosyolojik tahayyül ekseninde ele almak önemlidir. Gençlerin akrabalık ilişkilerini ortaya koymak toplumdaki aile örüntüleri hakkında veri sunar. Bu çalışmada, toplumsal önemli bir öğelerinden birisi olan akrabalığın gençlerin perspektifinden değerlendirilmesi yapılmaktadır. Konya ilinde 2000 sonrası doğumlu, aktif üniversite öğrencisi olan kişilerle yarı yapılandırılmış soru formu ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 8 kadın 7 erkek toplamda 15 üniversite öğrencisiyle gerçekleşen bu çalışma nitel araştırma yöntemi gerçekleştirilmiş olup amaçlı örneklem tercih edilmiştir. Araştırma gençlerin akraba algısı ekseninde, akrabalık algısı ve duygusu, akrabalık ilişkileri ve kültürü, akrabalığın sosyal sermaye değeri ve akrabalık sisteminin geleceğine dair öngörüler şeklinde dört temada şekillenmiştir. Bu haliyle akrabalık formunun değişim ve dönüşümünü anlamak, yorumlamak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda gençler özelinde akrabalık ilişkilerinin devam ettiği fakat süreç içerisinde azalarak daha yüzeysel bir düzleme geçtiği görülmüştür. Gençlerin akraba algısı kısmen sosyal sermaye çoğunlukla zorunlu bir bağ şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Akrabalık, Genç, Gençlik, Aile Sosyolojisi, Konya.

Understanding Young People's Perception of Relatives and Their Relationships: An Obligatory Bond? Social Capital?

Abstract

This study, which focuses on understanding the kinship relations of young people, is an attempt to read social change through young people. In understanding the identity of societies, it is important to consider the family and relative practices of people living in that society on the axis of sociological imagination. Revealing the kinship relationships of young people provides data about family patterns in society. In this study, kinship, one of the important elements of society, is evaluated from the perspective of young people. Face-to-face interviews were conducted using a semi-structured questionnaire with people who were born after 2000 and are active university students in Konya. This study, which was conducted with a total of 15 university students, 8 women and 7 men, was carried out with a qualitative research method, and purposeful sampling was preferred. The research was shaped around young people's perception of kinship in four themes: perception and feeling of kinship, kinship relations, and culture, the social capital value of kinship, and predictions about the future of the kinship system. In this form, it is aimed at understanding and interpreting the change and transformation of the kinship form. As a result of the study, it was seen that kinship relations, especially among young people, continued, but decreased over time and moved to a more superficial level. Young people's perception of relatives is partly social capital and mostly a compulsory bond.

Keywords: Kinship, Youth, Young, Sociology of Family, Konya.

Atıf- Citation (APA)

Ayhan, D. (2024). Gençlerin akraba algısı ve ilişkilerini anlamak: zorunlu bir bağ mı? Sosyal sermaye mi? *İçtimaiyat*, 8(2), ss. 691-712.

DOI: <https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1454069>

1. Giriş

Medeniyetler tarihinde kutsiyet atfedilen bir alan olarak aile, toplumsal pratiklerden etkilenen bir fenomendir. Kültürel örüntü, farklı sosyoekonomik faktörler, inanç ve ideolojilerden beslenen insan aile sistemine ihtiyaç duymaktadır. Aile; üyelerden oluşan biyolojik bir bağ olmaktan öte aynı zamanda ilişki ve aidiyet zeminidir. Bir yaşam alanı ve imkânı olarak aile, insanlık tarihinden itibaren hem yapısal yönü hem de değer ve kültürel biçimiyle farklı disiplinlerde çalışmalara konu olmuştur. Aile yapısı, işlevleri, değişimi, geleceği gibi ana temaların yanında aile sisteminin bir alt bileşeni olarak akrabalık sisteminin de incelenmesi aile kurumunun kültürel durumunun anlaşılması açısından önemli görülmektedir. İnsan için aile en özel çerçeve olarak toplumsallığa adım attığı imkândır. Toplumsal ilişkilerde temel referans alanı çoğu zaman aile olmaktadır. Toplumlar için vazgeçilemez konumdaki aile kurumu özel ilişkilerin düzenlenmesinde kendisini göstermektedir. Ailenin gönüllülük esasına dayalı yüksek bağlardan oluşan birleştirici ve köprü kurma göreviyle sosyal sermaye potansiyeli de akla gelmektedir. Putnam sosyal sermaye bileşenlerinden ailenin güven ve gönüllü birlikteliğini toplumsal canlılığın özü olarak tarif etmektedir. İşbirliğini kolaylaştıran sosyal ilişkiler dayanışmayı güçlendirerek toplumsal bütünleşmeyi sağlamaktadır (Siisiainen, 2000). Farklı sosyallikler içerisinde insan için en yakın bağ akrabalık ile kurulmaktadır. Akrabalık sadece bireyin kan bağıyla gelen birlikteliği değil aynı zamanda özel alandaki sosyal ilişki ve etkileşim biçim ve düzeylerine de atıfta bulunmaktadır. Akraba ve akrabalık ilişkileri şeklinde nitelendirilen bu durum, aile kültürü, yapısı ve üyesi bakımından farklılaşabilmektedir. Akrabalık aile bağlarının özel alanda inşa edilmesi ve kamusal bağlara da yansıyan ilişki ve etkileşim biçimidir. Akrabalık aynı zamanda nicelik, etkinlik ve bağlamsal bir karşılığa da denk gelmektedir. Akraba sayısı ve büyüklüğü, mekânsal karşılığı (akraba apartmanı, aile mekânı vs.) ve organizasyon pratikleriyle sahası genişleyen bir etkileşim zeminidir. Akrabalık sadece aile sosyoloji çerçevesinde değil diğer ilişkilerde de yakınlığı ifade etmek için kullanılmaktadır. Akrabalık denildiği zaman akla öncelikle bireyin anne, baba, kardeş ve çevresindeki diğer aile formlarının yer aldığı soyu kapsamaktadır. Ailesel yakınlığı ifade eden çeşitli nitelermelerle ilişkilerin içerik ve biçimi de değişebilmektedir. Gündelik hayatta yakın ilişki kurulan kişilerle akraba sıfatları kullanarak iletişime geçilmesi akrabalığın kültürel bağlamını göstermektedir. Değişkenlik gösterebilen akrabalık, karşılıklı sorumluluk gerektirmektedir. Bireyin aile üyeleriyle arasındaki ilişki ve işleyiş biçimini ifade eden akraba, toplumların aile ve ilişkilerine attığı anlam dünyasına göre değişebilmektedir.

Aile dinamiğini anlamak adına hem içinde yaşanan dönemi hem de gelecek tasavvuru adına gençliğin akraba algısı dikkate değer bir konudur. Türkiye’de genç ve aile temalı tartışmaların sürekli gündemde olması bu aktörlere yönelik hassasiyetleri yansıtmaktadır. Gençlik dinamik, canlı bir dönemi göz önüne getirmektedir. İnsan yaşamında idealist ve hareketli bir zaman dilimini kapsayan bu süreçte biyolojik değişimlerin yanı sıra sosyolojik değişimlerin de yoğun bir şekilde yaşandığı bilinmektedir. Gençlerin anlam dünyası ve kimliğinin şekillenmeye başladığı bu dönemde birtakım güçlükler de beraberinde gelmektedir. Gençleri akraba algısı ve duygusu, akrabalarla etkileşim düzeyi içinde buldukları aile ilişkilerinden doğrudan etkilenecektir. Modern dünyada akraba imgesinin gençler nezdindeki karşılığı bu çalışmanın çıkış noktasıdır. Aile büyükleri ile gençler arasındaki kuşaklar arası iletişim dayanışma ağlarını güçlendiren ya da çatışma iklimini tetikleyen bir yapıya bürünebilmektedir. Geleneksel toplum yapılarında ailenin birey adına söz sahibi olduğu bilinmektedir. Akrabalık formunun ağırlığı gençlerin meslek seçiminden evlilik kararına, kıyafet tercihinden konuşmasına kadar gündelik hayat pratiklerinde kendisini hissettirmektedir. Bahsi geçen zeminde gencin birey olup hayatı

hakkında fikir beyan etmesi çoğunlukla mümkün olmayıp yapının hâkimiyetine uymaktadır. Modernlik çizgisiyle bireyin ebeveynlerine karşı muhalefet geliştirmesiyle eğilimlerinde kendi sözünü söylediği görülmektedir. Modern dünyada karşı cins ilişkisi, bireyselleşme, bağımlılık gibi önceki dönemde dile getirilemeyen konular kuşaklararası farklılaşmaya sebep olmaktadır. Geleneksel düzlemde aile büyüğünün bir değer olarak kabul görmesi söz konusuyken modernliğe geçişle bu durum yerini büyüğe itaatsizliğe bırakmıştır. Çünkü bireyselliğin yüksek bir değer olması modern dönemin öncelikli kriteridir. Akrabalık ilişkilerinin de bu bireyselleşme sürecinden bir şekilde etkilendiği söylenebilir. Akraba bağlarında grup dinamiğinin otoritesi yerini bireysel farklılık ve tercihlere bırakmasıyla gençlerin zihnindeki akraba imajı önemszenmektedir. Bayram, düğün gibi bir araya gelme pratiklerinde gençlerin daha az görülmesi ya da akraba ziyaretlerinin gençler için anlamını yitirmesi modern ilişki biçiminin bir çıktısıdır. Yetişkinlik öncesi şekillenen kimlikle gençlerin akraba formuna atfettikleri değerle yaşamlarını sürdürecekleri düşünülürse gelecek dönemlerdeki aile ilişkileri tahayyülü daha sağlıklı olacaktır. Bu çalışmada gençlerin içinde buldukları ailenin yapısı, aile formundan memnuniyet gibi aile ilişkileri bağlamında akrabalık sistemine atfettikleri anlam görülmeye çalışılmıştır.

2. Akrabalığın Toplumsal Karşılığı

Aile olmazsa olmaz bir kurum olarak insanın yegâne varlığıdır. Toplumsal bir varlık olması sebebiyle insanın diğer insan ve gruplara doğal olarak ihtiyacı bulunmaktadır. Ailenin toplumsal hayattaki konumu her ne kadar tartışılabilir da insanın aidiyet geliştirdiği ilk hale olarak kabul edilebilir. Yalnız kalmak/olmak insan için kısa vadede mümkün olsa da sürdürülebilir değildir. Toplumsal boyutu diğer kurumlara nazaran daha ağır basan aile, bir toplumu yansıtmaya aracısıdır. İçerisinde yer alınan toplumun yapısına göre aile formunun değişkenlik gösterdiği bilinen bir gerçekliktir. Toplum ve aile arasındaki bu doğrusal ilişki ailenin toplumsallığını da pekiştirmektedir. Toplumsallaşma pratiğinin ilk basamağı olan aile kurumundaki bireyler ailenin yapısı, bakış açısına göre şekillenmektedir. Ailenin toplumsallığı en somut bir şekilde akrabalık sisteminde görülmektedir.

Akraba olgusu öncelikli olarak sosyal antropoloji ve sosyoloji disiplinlerinde ele alınmaktadır. Akrabalık temelde kan bağı olup soyun sürdürülmesi olarak anlaşılır. Evlilik ya da soy aracılığıyla gelişen ilişki sisteminden doğan bazı yükümlülükler, nitelik, değer ve statüleri anlatmak için akrabalık sisteminden bahsedilmektedir (Aydın, 2000, 52). Her ne kadar soy bağıyla gelişen fiziki bir yön olsa da akrabalığın toplumsal etkileşimlerle inşa edilerek yeni formlara büründüğü tartışma konularındandır. Akrabalık ve aile, sosyal kurumdan kültürel anlam dünyasına kaymıştır (Shadkam, 2021, 115). Biyolojik olarak gelişen bir ilişki biçimi olmasının yanında toplumsal etkileşimle var olan bir olgudur. Akrabalığın toplumsallığı inanç, değer ve kültürel pratiklerle görünür olmaktadır (Bates, 2024, 76). Modern dünyada bireylerin kan bağına dayalı aile üyelerinden ziyade etkileşimde olduğu çevreden bahsedilmektedir. Modern bireyler ihtiyaç duydukları güven ve dayanışmayı hemşeri, arkadaş, komşu gibi öğelere yaslanarak gidermektedirler. Özellikle metropollerde sivil toplum kuruluşları, kültürel ve siyasi zeminler, mekânlar (kafe, restoran) dayanışma ruhunu canlı tutarak bireye güven vermektedir (Baş, 2023, 374). Örneğin sanal akrabalık ve iş arkadaşı gibi formlara daha fazla anlam atfedildiği söylenebilir. Türkiye’de kirvelik geleneğinin kan bağıyla oluşan akrabalıktan daha çok değer ve sorumluluk yüklendiği belirtilebilir (Taş, 2021, 51). Günümüz modern yapılarda bireylerin geleneksel akrabalık sistemiyle değil de yeni akraba formları denilebilecek iş arkadaşı, partneri,

komşusu ve okul arkadaşı gibi bağlar içerisindeki etkileşimi önemsenmektedir. Bireyin bahsedilen sarmalla ilişkisi sonucunda aidiyet geliştirerek toplumsallıklarda daha güçlü hissetmesine imkân tanımaktadır. Bireyin gruba üyeliği, grubun kültürüne aşına olması ve mevcut birikiminden faydalanarak toplumsallığını kolaylaştırmasında sosyal sermaye öne çıkmaktadır. Yeni akrabalık formları da bireyler arasındaki etkileşim ve ilişkinin tezahürü olarak tıpkı geleneksel akraba gibi bireyi kuşatan bir gerçekliktir.

Akraba olgusunun yeni formları kadar geleneksel halini açıklamak için Tönnies'in toplum okuması açıklayıcı olmaktadır. Bireyler arası bağa işaret eden akrabalık Tönnies'de cemaat yapılarında kendisini göstermektedir. Cemaat görünümü kan, mekân ve fikir ayrılığıyla temellendirilerek ağların şekillenmesi açıklanmaktadır. Tönnies'e göre kan cemaati akrabalığı, yer cemaati komşuluğu, fikir cemaati ise dostluğu inşa etmektedir (Tönnies, 2018, 54). Geleneksel akraba formlarında kan bağı temelde iken günümüzdeki yeni akrabalık formlarında (arkadaş, dost vs.) fikir, düşünce, amaç, duygu öne geçmektedir. Biz duygusunun hâkim olduğu cemaat tipinde bireyin kendisini bir grubun içinde anlamlandırması söz konusudur. Bireyin tüm toplumsallıklarını kapsayan cemaat özelliği akraba sisteminde duygusal ve birincil bağ geliştirilmesinde efektif olmaktadır. Geleneksel akrabalık sisteminin etkinliğinin zayıflayarak yerini sanal cemaatlerin almıştır. Bu da toplumsallıkların form değiştirdiğini bireyselliğe yönelim olduğunu doğrulamaktadır (Tazefidan, 2023, 43). İnsan toplumsal arenada diğer insanlarla ilişki ve etkileşim kurarak varlığını devam ettirmektedir. İnsanın hayatı boyunca başkalarıyla kurduğu ilişki arkadaşlık, komşuluk, akrabalık, sivil toplum kuruluşları, cemaat gibi farklı türlerde olabilmektedir. İnsanın buradaki gruplara üyeliği kalıcı ya da belirli süreli olmaktadır. Akrabalık sistemi soy bağının da olması sebebiyle bahsedilen topluluklar arasında görece en uzun sürelidir. Akrabalık bağı toplumsallaşma sürecinde öne çıkan bir yakın çevre olup evrensel ölçekte geçerliliği bulunmaktadır.

İnsan doğrudan/ doğuştan bir akrabalık sisteminin içerisine dâhil olur. Aile yapısının değişimi paralelinde akrabalık sistemindeki değişimi de beraberinde getirmiştir. Anne baba ve kardeş dışındaki bireyleri kapsayan akraba olgusu, bireylere statü, aidiyet, güven, sevgi ortamı sunmaktadır. Küçük yaştan itibaren etrafımızdaki bu sarmal toplumsallaşma sürecinde etkin rol oynamaktadır. Evlilik birliğinin kurulmasıyla akraba çerçevesinin genişlemesi söz konusudur. Akrabayla kurulan ilişki biçimi kültürel farklılıklar taşımaktadır. Geleneksel aile yapısının hâkim olduğu durumlarda akrabalık bağları ve ilişkileri yoğun ve güçlüdür (Yıldırım, 2011, 71). Akrabalık, evlenme ile başlayan toplumsal ilişkiler sistemidir. Akrabalığın biyolojik açıklamasından ziyade geleneksel toplumlarda dayanışma rolü de önemsenmektedir. Günümüze doğru gelindiğinde yakın ilişkilerdeki samimi iletişimin akrabalık formuna zarar verdiği durumlar da görülebilmektedir. Akrabayla sürdürülen sıcak ilişkilerin zarar gördüğü aileler arası rekabet gibi modern motivasyonlarla sosyal ağların olumsuzluğu daha fazla görünmektedir. Ailenin doğal ortamında hissedilen güven, destek ve samimiyet akrabalıkta ihtiyaç temininden uzaklaşmaktadır. Bu durum modern dünyada bireylerin akrabadan izole olarak yalnızlaşmasını yaygınlaştırmaktadır (Akkoç, 2019, 17). Birinci derece akrabalarla daha sık görüşülürken ikinci derece akrabalarla görüşme sıklığı azalmaktadır. Akrabalığın kırsal alanda yardımlaşma, borçlanma işlevi kente gelindiğinde banka ve profesyonel bazı destek mekanizmasına bıraktığı görülmektedir. Kırsal alandaki alışkanlıklar kentte esneyip çözülmektedir (Gölçük, 2007, 26). Akrabalık ilişkileri bulunulan bölgenin özelliklerine göre değişebilmektedir. Yüz yüze ilişkilerin daha yoğun olduğu, yakın mesafede olunan kırsal alanla tam tersine farklı pratiklerle işleyen kentsel ölçekte akrabalık örüntüleri değişmektedir.

Sosyal sermaye potansiyeli olarak aile, yakın sosyal ilişkilerde işlevselliğini göstermektedir. Toplumsal kontrol mekanizması ya da ilişkileri meşrulaştıran bir zemin olarak akrabalık sosyal sermaye ögesidir (Aydemir, Tecim, 2012, 48). Aile ve akrabalık ilişkilerinin bireyin yaşamını kolaylaştırıcı ya da zorlaştırıcı etkisinden bahsedilebilir. Toplumsal ilişkilerin sürdürülebilmesi için efektif bir unsur olan sosyal sermaye akrabalık formunda da karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal perspektifte önemli bir kırılma olarak kabul edilen sanayileşmenin akrabalık sistemini olumsuz etkilediği belirtilmektedir. Akrabalık bağlarının zedelenmesine hatta kopmasına sebep olan sanayileşme olgusu, aile yapısının geleneksel görünümünden uzaklaştırmıştır. Ailenin küçülüp atomize olmasıyla akrabalık ilişkileri kopma noktasına gelmiştir. Özellikle kent merkezlerinde özellikle de metropollerde akrabalık ilişkilerinin sürdürülmesi zorlaşmaktadır. Toplumsal parametrelerin hızla değiştiği bir dönemde bireycilikte aşırılığa gidildiğini, norm ve değerlerin zedelendiğini, aile bağlarının zayıfladığını vurgulayan Fukuyama, birlikte yaşamın kriterlerinin sarsıldığını belirtmektedir (Fukuyama, 2009, 20). Ben'i önceleyen zihniyet, haz odaklı bir yaşam ve bireyciliğe atfedilen yüksek değer insani hallerin sürdürülmesinde zorlaştırmaktadır. İnsani ilişkilerin temelinde bahsedilen bu motivasyonlar yer aldığı toplumsal yapıya güvensizlik hâkim olarak farklı sorunların alt yapısını oluşturmaktadır. Toplumsal yapının sürekliliği için dayanışma, ortak dil ve aidiyet gerekmektedir. Akrabalık ilişkilerinin değişimine dikkat çeken İpekoğlu (2015), sosyal medyada akrabalığın olumsuz nitelendirildiğini belirtmektedir. Son dönemlerde özgürlüğe ve bireyselliğe müdahale olarak yorumlanan akrabalığın sosyal medyadaki yansımalarına odaklanan çalışma, aile ilişkilerine atfedilen değerlerin negatif yönde olduğunu altını çizmektedir. Akrabalığın dönüşümünde bireyselliğin artması ve farklı yaşam biçimlerinin benimsenmesiyle gerekçelendirilmektedir. Olumsuz yorumların arka planında ebeveyn/akraba baskısı ve engelleyici tutum ön plandadır. Kamuoyuna açık bir sitede akraba ilişkilerine dair olumlu/olumsuz yorum yazılabilmesi mahremiyetin dönüşümünü de göstermektedir.

3. Gençlik, Değişen Değerler ve Akrabalık Sistemi

Gençlik toplumsal yapı için dinamik bir grubu temsil etmektedir. Toplumsal gelecekteki konumunu anlamanın yolu gençlerin perspektifini çözmekten geçmektedir. Akrabalık kurumuna gençlerin atfettiği değerle gelecekteki toplumsal ilişkilerin yönü, potansiyeli ve imkânı kısmen de olsa anlaşılabilir çalışılacaktır. 2000'li yıllarla birlikte yeni bir döneme geçildiği aile ve geleneksel değerlere yönelik olumsuz tutumların hâkim olduğu şeklinde kanaat bulunmaktadır. 2000 sonrası doğanlar olarak ifade edilen Z kuşağı, teknolojinin içine doğan, bilgiye ulaşma hızının yüksek olduğu, hırslı ve materyalist olarak tanımlanmaktadır. Geleneklere bağlılığı düşük, sabırsız, bireyselleşme ve yalnızlığa önem verme ve içe dönük olma gibi diğer kuşaklardan ayırıcı nitelikleri bulunmaktadır (Akşit Aşık, 2019, 2060). Z kuşağı teknoloji kullanım yoğunlukları nedeniyle farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Gündelik hayatın önemli bir bölümünde önceki kuşaklara oranla daha çok teknoloji ile ilgilenmeleri belki de kuşağın en bilinen özelliklerindedir. Bu kuşağa özgü olarak bireyselliğin evrensellik gösterdiğine dikkat çekilmektedir. Küresel ölçekteki dinamiklerin iletişim formlarıyla Türkiye'de de karşılık bularak bireyselliğin yükselen bir trend olduğundan bahsedilebilir (Aydın, 2020, 12). Modern toplum karakterinde yer alan popüler kültür, teknoloji ve sosyal medyanın da etkisiyle yalnızlaşan, yabancılaşan ve kimlik arayışındaki gençlerle karşılaşmaktadır. Benzer yaşam pratikleriyle kültürel örüntülere katılımın sanal olduğuna dikkat çekilmektedir (Bayhan, 2018, 14). Z kuşağının ebeveynleri ile ilişkilerinde geleneklere bağlılık konusunda tartışma yaşadıkları belirtilmektedir. Akademik başarı noktasında kıyaslamalara maruz kalan gençlerin aileden

uzaklaşarak yalnızlığı görülmektedir (Tursun, 2022, 77). Z kuşağının aile ve akraba ekseninden ziyade dijital kanalları referans aldığı düşünülmektedir (Duman, 2021, 27). Bu değişimde yaygın aile yapısının farklılaşması etkilidir.

Geniş aile akrabalık ilişkilerinin yoğun olduğu, statü ve itibarın aileden kaynaklanan bir durum olduğu bilinmektedir. Kırsaldan kente, tarımdan hizmet sektörüne geçilirken çekirdek aile örüntüleri görünürlüğünü artırmıştır. Çekirdek aile ile akrabalığın önceki dönemlere önemini kaybettiği, geniş ailedeki akrabalık işlevlerinin yerini farklı toplumsal kurumlara bıraktığı söylenebilir (Şentürk, 2019, 31). Geleneksel yapının çözülmesiyle gençlerin aile sistemlerinden birisi olan akraba sistemine bakışı değişmektedir. Avrupa kent araştırmalarının aksine kentleşme ve sanayileşmeyle akrabalığın yitirileceği iddiası Grönland'da yanlışlanmış aksine önemli işlevler yüklendiği kanıtlanmıştır. Hatta akrabalığın aidiyet duygusuyla birlikte kimlik edinme sürecinde de katkıda bulunduğu vurgulanmaktadır (Trondheim, 2010, 209). Geleneksel ailenin ortadan kalkarak akrabalık ilişkilerinin yıkılacağına dair tahminlerin Kuzey toplumu olan Grönland'da tutmadığını hatırd tutarsak akrabalığın yeni ilişki biçimleriyle gelecek dönemlerde bir şekilde devam edeceği söylenebilir.

Akrabalık paylaşım odaklı bir sosyalliktir. Gen paylaşımın yanı sıra duygu dünyasında da buluşulmaktadır. Akraba organizasyonu aile yapısından etkilenerek inşa edilmektedir. Bir sosyal destek mekanizması olarak akraba, toplumsal uyum konusunda da işlevsel olup krizleri atlatmada aracı olmaktadır. Hemşeri dernekleri, gençlerin buluşma platformu olarak sosyal mekânlar bu duruma örnek gösterilebilir. Akrabalıkta yukarıdan aşağıya doğru yatay ve dikey ilişki yönü bulunmaktadır. Bireyin etrafında yakından uzağa doğru haleler şeklinde oluşan bu sistemde belirli sorumluluklar bulunmaktadır (Tekin, 2013, 249). Sosyal medya veya farklı sosyalliklerde akraba olgusuna dair olumsuz fikir beyan edildiği son dönemde sıklıkla karşılaşılabilmektedir. Toplumsal baskıyı önemsemeyen düşündüğünü olduğu haliyle aktaran gençler akrabalığı zoraki bir birliktelik olduğu fikrini kolaylıkla söyleyebilmektedir. Bu noktada değerler devreye girmektedir. İnsan davranışlarının arka planında değerler yer almaktadır. Değerler ekseninde eylem ve söylem pratiğine geçilmektedir. Aile, komşu, arkadaşlık, akraba gibi yakın çerçeveye karşı atfedilen anlama göre davranışlar şekillenmektedir. Birey ailesinden edindiği değerlerle diğerleriyle etkileşime geçmektedir. Değer, birey ve grup için gerekli ve faydalı görülerek istenilen ve takdir edilen bir şey olarak tanımlanmaktadır (Fichter, 1996, 131). Gençliğin modern değerler perspektifinde akılcı ve dış görünüşe önem veren eğiliminde olduğu belirtilmektedir (Aydın, 2003, 124). Gençlik ve toplumsal kurumlara attığı değer dünyası yarının toplumsallığını etkileme potansiyeliyle öngöründe bulunmayı kolaylaştırmaktadır.

Yetişkinliğe hazırlık olarak da ifade edilebilecek gençlik dönemi bireylerin toplumsal kimlik kazanımlarının olduğu süreçtir. Gençliğin içinde yaşadığı toplumun eğrisine göre değer yüklenebileceğini tarihsel süreçte farklı sıfatlarla görmek mümkündür. 2019 yılında lise öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen bir çalışmada gençlerin aile ve akraba ilişkilerinden tamamen kopmadığını, bağımsız olmak ve karar alma sürecinde aile üyelerinin desteğini önemsedikleri görülmüştür (Aksoy, 2019, 187). Aile ve akraba algısında ailenin yakın sosyallikler önemsenerek akrabalığın olumsuz değerlerle özdeş tutulduğu görülmüştür (İnce, 2022, 149). Gençlerin akraba formuna olumsuz nitelermelerde bulunmalarına sıklıkla sosyal medyada tanık olunmaktadır. Burada modern kent hayatı pratiklerinin mahalle kültürü, komşuluk ve akrabalık gibi sosyal sermaye unsurları zayıflatmada etkili olduğu görüşü kabul görmüştür.

4. Araştırmanın Yöntemi

Aile ve ilişkiler sosyolojisi içerisinde önemli bir yer edinen akraba/lık formu son dönemde akademik ve toplumsal tartışmaların öznesi konumundadır. Toplumsal değişime verilen tepkilerde kolaylıkla kuşak mefhumu görülebilmektedir. Kuşaklararası toplumsal yapı ve kurumlara yönelik bakış açısı değişebilmektedir. Özellikle Z kuşağının sosyal medyada akrabalık sistemine yönelik olumsuz bakış açısı yaygın bir şekilde görülmektedir. Türkiye’de aile kurumuna ve akrabalık müessesine verilen önemin gençlerin gözünden anlaşılması bu çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır. Araştırma için Konya ilinin seçilme nedeni kapalı bir toplum yapısı özelliği gösteren şehirde Konyalı gençlerin akrabalığa attığı algıyı anlamaktır (Yalçın, 2019, 134). Bu çalışmanın amacı aile yapısını giderek atomize olduğu günümüzde Konyalı gençlerin akrabalık sistemine attığı anlamın nasıl olduğunu ortaya koymaktır. Gençlerin perspektifinden akraba algısı ve duygusunun sosyal sermaye potansiyelinin etkisi ya da zorunlu bir bağın sınırı anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı 18-22 yaşındaki Konyalı aktif üniversite öğrencisi olan gençlerin akraba algısı ve ilişkilerini anlamaktır. Bu amaç doğrultusunda alt sorular şu şekildedir. Gençler nezdinde akrabalık nasıl algılanmaktadır? Akrabaya atfedilen değerler nelerdir? Farklılaşan aile yapısında akrabalık kültürü ve ilişkisi nasıldır? Akrabalık sisteminin gelecekteki pozisyonu nasıl yorumlanmaktadır? Aile ilişkilerinin akraba boyutuna odaklanan bu çalışmanın önemi, gençlerin gözünden akrabalık formunu anlamaya çalışan nitel araştırma dayalı olmasıdır. Ayrıca aile ilişkileri ve kültürüne değer verme ya da değersizleştirme nedenleri de araştırılmaktadır. Farklı toplumsal dinamiklerin içerisinde olduğu kabul edilen gençlerin, dijitalleşme sürecine hâkimiyetiyle özel alanda aile hayatındaki kurduğu ilişki incelenmiştir. Araştırma Konya kent merkezi ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Araştırma, gençlerin akraba algısını anlama çabasından dolayı yorumsamacılık yaklaşımına dayanmaktadır. Katılımcıların akraba formunu nasıl anladığını öğrenmek, akrabalık kavramının keşfedilmesi, aile ve akraba ilişkilerine yönelik algı ve duyguyu anlamak için bu çalışmada fenomenolojik desen seçilmiştir. Ailenin toplumun vazgeçilmez kurumu olduğundan hareketle, gündelik hayattaki yansıması ve kültürel kodlarının anlaşılması için yorumlanması gerekliliği nitel araştırma türünü gerekli kılmıştır. Derinlemesine görüşme tekniği kullanılacak olan araştırmada, katılımcının dünyasına girerek onun ilgili konudaki bakış açısını anlamak amaçlanmaktadır. Araştırmada demografik soruların yanı sıra çalışmanın amacına uygun olacak şekilde görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşmeler üniversite bünyesinde ofis ortamında gerçekleştirilmiş olup ses kaydı alınmıştır. Çalışma kapsamında 2000 sonrası Konya doğumlu olmak kriter olarak belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme 8 kadın 7 erkek olmak üzere toplamda 15 katılımcıyla görüşülmüştür. Çalışmaya katılımda gönüllülük esası dikkate alınarak kendi isteğiyle katılmak isteyen öğrencilerle görüşmeler tamamlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile veriler toplanmıştır. Bu araştırmada verilerin analizinde içerik analizi kullanılacaktır. İçerik analizi anlam, sembol, fikir ve konunun kategorize edilmesini sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 221). Bu çalışma için KTO Karatay Üniversitesi Rektörlüğü, İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’nun 29.12.2023 tarihli 2023/09/10 sayılı kararla etik kurul izni alınmıştır.

5. Araştırma Bulguları

Gençlerin akrabalık ilişkileri ve algısını anlamak üzere temellenen çalışmada görüşmeler neticesinde dört ana tema çerçevesinde yoğunlaşmıştır. Akraba algısı ve duygusu, akraba ilişkileri ve kültürü, akrabalığın sosyal sermaye değeri ve son olarak akrabalık sisteminde

geleceğe dair öngörüler başlıklarıyla araştırmanın nitel verileri analiz edilmiştir. Katılımcılar Konya merkezde ailesiyle yaşayan bekâr bireylerden oluşmaktadır. Aile yapısının gelecekteki temsilcileri olan katılımcıların akraba mefhumuna atfettikleri anlama odaklanılmıştır. Sosyoekonomik olarak orta ve orta-üst sınıf ailelere mensup katılımcılar lisans programlarının farklı bölüm ve sınıf düzeyindedirler. Katılımcılar görüşme sırasına göre numaralandırılmıştır.

5.1. Akrabalık Algısı ve Duygusu

Konya merkezde ailesiyle yaşayan üniversite öğrencileri özelinde yürütülen bu çalışma, içe kapalı bir şehir yapısı bulunan Konya’da akrabalık algısının düzeyini merak etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu 2023 aile istatistik raporuna göre Türkiye’de 63,8 çekirdek aile yapısı hâkimdir. Ülke geneline hâkim olan çekirdek aile yapısı içerisindeki üniversite öğrencilerinin seçilmesi gençlerin mevcut aile yapılarından hareketle akrabalık algısının ne düzeyde olduğu anlaşılacak istenmesidir. Modern dünyanın hâkim değerleriyle akraba sistemine atfedilen anlamın değişip değişmediği bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Yakın sosyallikler içerisinde akrabalık ve komşuluğun bireyin sosyal sermayesini oluşturduğu fakat modern değerlerle aşındığını ifade eden Koyuncu (2005), dikey mimarinin yoğun olduğu Konya’da komşuluğun zorunlu karşılaşmalar olarak nitelendirilen asansör, merdiven gibi alanlara hapsediğini belirtmektedir. Bunu küreselleşmeye referansla açıklarken akrabalığın da geçmiş yıllara göre zayıfladığını belirtmektedir. Benzer bir sonuçla Balıkcı (2015), Konya’da akrabalık müessesesinin zayıfladığını, mahremiyet ihlali yaşandığını belirtmektedir. Akrabalıkta sıla-i rahim şeklinde ifade edilen durumun yakın akrabayla sınırlandırıldığını vurgulamaktadır.

Akraba denilince aklına kim geldiği, akraba çevresine dair duygu dünyaları anlaşılmaya çalışılmıştır. Genel olarak güven, sıcaklık, mutluluk, kıskançlık, kırgınlık, kızgınlık gibi farklı yelpazeden duygular dile getirilmiştir. Bu duygular bizzat kendilerinin ya da aile üyelerinin akrabalarıyla deneyimledikleri meselelerin dışı vurumu olarak değerlendirilebilir. Akraba çevresi içerisindeki tecrübe edilen ilişkilerin anlamlandırılması duygularla mümkün olmaktadır. Anlamak ve anlamlandırmak çoğu zaman yaşanan duygu durumunun bir neticesi olmaktadır. Akrabaları sorulduğunda hatırladıkları, onlarla birlikteyken kendilerini nasıl hissettikleri, onlara yönelik düşünceleri, kendi akrabalık sistemlerini ne düzeyde benimseyip içselleştirdikleri çerçevesinden akrabalık algısı ve duygusu anlaşılmaya çalışılmaktadır.

“Akraba istenir yani, görüşmek konuşmak istenir. Bir arada olmak hem de sevildiğin bir ortamda. Beni destekleyendir akraba. Hep arkamda olduklarını bilmek güzel. Yanlışında doğrumda hep yanımda dururlar. Daha ne istenir ki” (K. 15, Erkek).

“Akraba sevilir. Çünkü destek oldular. Köstek olmadılar. Ara bozulmasın diye birleştiriyorlar aile büyükleri anneannem ve dedem genelde. Akrabalık önemli bir kurum bence. Sosyalleşme yoludur. Kendimizi soyutlamamız gerekir akrabadan” (K.9, Kadın).

“Akrabalarımı severim, sık sık da görüşürüz zaten. Bir şey olsa ilk gideceğimiz kişiler akraba. Maddi ve manevi faydalı, işlevseldir. Çocuğumun da akraba kültürünü almasını isterim. Bizde sırayla oturulur akrabalar arasında. Birlikte geçirdiğimiz zamanlar keyifli ve sıcaktır. Birlikte oyunlar oynarız. Aile meselelerinde siz çocuksunuz denmez bizim de fikrimiz alınır mesela. En basitinden ev alacağımızda yetmeyen kısmı hemen akrabalar teklif ettiler babama. Müsait oldukça öde diye de rahatlatıldılar yani. Babamlar şimdi de amcama aynı şeyi yaptılar.” (K.1, Kadın)

Akrabaya ilişkilerinin olumlu seyrettiği katılımcıların bazılarında pozitif bir hava hâkimdir. Sosyal destek olarak algılanan akrabalık formu gerekli görülmektedir. Akraba ilişkilerinde problemlerin olmadığını belirten katılımcılar bu şekilde devam etmesini dilemektedirler. Akrabalığı bir kültür

olarak yorumlayan Sahlins (2015), insanın sahip olabileceği en kuvvetli ilişki biçimi olduğunun altını çizmektedir. Akrabalarını seven katılımcılarda aile ilişkilerinin etkisinden bahsetmek mümkündür. Aile içerisindeki olumlu havadan etkilenen gençler mutlu olmakta ve bu yapının sürekliliğini istemektedirler. Fakat aşağıda görüleceği gibi aile içi problemlerin yaşandığı aile örüntülerinde gençlerin duyguları olumsuz seyretmektedir.

“Akrabalar yüze karşı iyiler ama arkanızı dönünce dedikodu yapıyorlar. Çok didikliyorlar. Yüz yüz gelmemeyi tercih ediyorum. Zorunlu kan bağı sonuçta. Düştüğün zaman ilk onlar geliyor. Neden öyle oluyor? Zarar verebileceğini düşünüyorum. Konuşunca, açığını yakaladığında üstüne gelip oradan vuruyorlar seni yani. Benim için akraba sokaktan geçen herhangi birisi gibi geliyor. Yakın hissetmiyorum kendimi. Tarla alacaktık mesela metresi 30-40 liraya, akrabaların araya girmesiyle 80 liraya aldık” (K.6, Erkek).

“Dini yaşayış, politik görüş, eğitim vs. farklı düşünüyorsak akraba zulüm. Akraba bir şekilde yolun kesiyor yani. Vazgeçebiliriz ama bizi takip eder akraba. Sırtımızı dönebiliriz ona ama o yüzünü sırtımızdan ayırmaz. Sırtın kamburu oluyor yani hem görünüyor kesip atamıyorsun hem de ağrı yapıyor. Çocukluğumdan beri gereksizler. Beni yoran bir şey. Huzursuzluk, çekememezlik var. Yarışa giriliyor. Bu da soğukluğu getiriyor. Akraba eşittir akbaba!” (K.3, Kadın).

“Çok karmaşık. Girift, çok yakınlaşıncaya muhakkak can yaniyor. Uzak kalınca da yakınma oluyor. Ortasını tutturmak gerekiyor” (K.7, Erkek).

Akrabalığı sınır aşımı olarak değerlendiren K.7 yakın ilişkilerdeki dengenin korunmasının zorluğuna işaret etmektedir. Akrabalık ilişkisinin bulunmadığını ya da mevcut durumdan hoşnutsuzluğunu belirten katılımcılar da bulunmaktadır. Akraba kelimesine yönelik jest, mimik ve serzenişleriyle kendi akraba örüntülerine negatif bir çerçeve çizdikleri görülmektedir. K. 3'ün akrabaya yönelik olumsuz duygusunu *Akraba eşittir akbaba!* cümlesiyle zararlı bir hayvan benzetmesi en radikal verilerdendir. Akbabanın çıkarıcı, yırtıcı ve fırsatçı karakteristik özellikleriyle akrabanın kıyas, kontrol, hırslı tavrı özdeş tutulmaktadır.

“Kız arkadaşımınla görüşürken akrabalar görmüş. Babama yetiştirmişler hemen. Babam çok kızmıştı mesela. O günden beri hazzetmiyorum hiç. Teyzelerimizle daha çok görüşürüz. Baba tarafımla annemle halamın arasındaki problem yüzünden daha az görüşüyoruz. Dayımla da annemin miras yüzünden gidip gelmiyoruz görüşmüyoruz. Geçen kızının nişanı oldu davet etmedi mesela” (K.14, Erkek).

“Baba tarafım gelenekseldir. Akraba evliliği falan da var. Kendi içimizde kalalım düşüncesi var. Kapalıyız daha. Baba tarafım despotlar çok görüşmüyoruz. Problem ya da başarı anında art niyetli olunuyor. Ev, araba alıyoruz. Hep kıyas oluyor. Senin kızın özel üniversite kazandı, benimki devleti kazandı. Dükkânda işler iyi olunca kıskanmalar oldu. Akrabalardan borç istemeyiz. Başa kakma, üstünlük kurma oluyor. Akrabada borca sadık olunmuyor. Borç verince tatiline, yediğine karışıyor” (K.5, Erkek).

“Telefon alınca bile babaannem oğlumun parasını çar çur etme dedi. Keyif sürmemizi istemiyorlar. Temel ihtiyaçları alalım gerisine gerek yok kafasındalar” (K.8, Kadın).

“Gelin-kaynana ilişkisi akraba ilişkisini kötü etkiliyor. Etilerin savaşı diye bir gerçek var. Bundan dolayı sevilmiyor akrabalar. Aman benden uzak olsun, hiçbir şey istemem diyorsun. Onlardan gelecek yardımı da kendilerini de istemem diyorsun” (K.2, Kadın).

“Küçük yaşlarda akraba gerekli ama 10 yaş belki. Yetişkin olunca zaten kopuk yaşıyor. Zaten akrabalarla uzaklaşıyor. Şimdi okul, kariyer planı vs. derken akrabalık geride kalıyor. Sosyal medya, arkadaşlar vs. devreye giriyor zaten artık” (K.12, Erkek).

Akraba evliliği kapalı topluluk tipini pekiştiren bir eylem olarak kabul edilmektedir (Tekin, 2013, 260). Katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak akraba algısı ve duygusunun aile içindeki olumsuz tecrübelerle dayandığı görülmektedir. Doğrudan kendileri ile akraba üyeleri arasında negatif iletişim olmasa da anne ya da babanın etkilenip üzülmeleriyle gençlerin akrabaları genelleyerek istenilmeyen kategoriye koydukları görülmektedir. Toplumsal farkındalık, kültürel ve etik değerlerin aktarımı noktasında akrabalık işlevsel yaklaşımı akla getirmektedir. Esasında akrabalık bireyin toplumsallaşmasında geniş aile ilişkilerinin öğrenilmesi işlevselci yaklaşımla açıklanabilmektedir. Katılımcıların akrabalığı ifade etme biçimlerinde sürekli kıyaslama mekanizmasının olmasının yıpratıcı boyutuna dikkat çekilmiştir. Önceki neslin tutumlarını eleştiren kadın katılımcı, (K.8), tüketim noktasında kuşaklar arası bakış açısı farklılığı vurgulamaktadır. Geleneksel X kuşağı olan aile büyüğü ile yenilikçi Z kuşağının tüketim eğilimlerinin değişimi söz konusudur. Çekirdek ailesiyle yaşayan katılımcı, tüketim pratiklerine ve iletişim şekline yüklenen anlamın farklılığını vurgulamaktadır. İçinde bulunulan zaman diliminde cep telefonu temel bir ihtiyaç halini alması fakat X kuşağı bir aile büyüğünün yeni sürüm telefon alma durumundaki tepkisi Z kuşağınca tepkiyle karşılanmaktadır. K.12 ise realist bir perspektifle yaşa vurgu yaparak akrabayla bağın her türlü kesileceğini düşünmektedir. Günümüzde sosyal medya ve akranlarla geliştirilen ilişki ağının akrabanın yerini aldığı altını çizmek postmodern dünyanın bir gerekliliği olarak yorumlanabilir. Akrabalık formunun sınırlara göre yönlendirilmesi gerekliliğini belirten katılımcıların akrabalık ilişkilerinin zayıf olduğu söylenebilir. Akraba algı ve duygusu birbirleriyle farklılıklar gösteren katılımcıların çoğunluğu yer yer eleştirilecek noktalarla akrabalarına karşı mesafeli bir tutum takınmaktadırlar.

5.2. Akrabalık İlişkileri ve Kültürü

Bireyin yakın çevresiyle kurduğu ilişki biçimi toplumsal konumunu belirlemektedir. Toplumların kültürel bakiyesinde aile ve akrabalığın ciddi katkısı bulunmaktadır. İçinde yetişilen aile ortamı bireyin sosyal ve kültürel sermayesini doğrudan etkileyerek anlam dünyası sunmaktadır. İletişim çağının yaşandığı günümüzde akrabaya atfedilen anlam sanal mekânlara taşınmaktadır. Özellikle teknolojik imkânların arttığı bu çağda sosyalleşmelerin şekli ve zemini de farklılaşmaktadır. Sosyal medyanın gündelik hayatın bir parçası haline gelmesi bireylerin toplumsallıklarını de etkilemektedir. Kimlik sunum zemini olarak kabul edilebilen sosyal medya platformlarında bireylerin akrabaya dair düşüncelerini açıklıkla ifade ettiği görülmektedir. Sosyal medyada gençlerin akrabaya yönelik olumsuz tutumlarının bazı dönemlerde hızla yayılarak ilgi gören ve konuşulan mesele olduğu bilinmektedir. Bu tema altında katılımcıların görüşleri sayıları az olmakla birlikte olumlu akraba ilişkileri, akraba dayatması şeklinde özetlenebilir.

Akraba karakteristiğini olumlu bulan katılımcı toplumsal organizasyonlarda etkin olacağını belirtmektedir. Bayram, cenaze, düğün gibi özel günlerde akrabanın varlığının hissedilmesinin sosyal destek anlamında kişiyi güçlü kıldığı vurgulanmıştır. Aile etkinliklerinde ortak paydada buluşulması akrabalık ilişkilerini güçlendirici etkide bulunmaktadır. Bu şekilde akrabalık formunun faydalı olduğunu düşünen katılımcıların akraba ilişkileri güçlü ve kırsal yapıyla bağlantıları bulunmaktadır. Taşrada evleri bulunan bu katılımcılar merkezde yaşamakla birlikte hafta sonları ya da tatillerde aileleriyle kıra gitmektedirler. Ayrıca gençlerin akrabayla ilgili akran desteğini ön plana çıkardığı görülmüştür.

“Akraba bağları çok iç içe ve bundan memnunuz. Akraba her anımızda lazım. O bize, biz ona. Ölümde elle, düğün elle derler bizde. Ne olursa olsun bana destek olurlar. Şu anda başıma bir şey gelse koşarak gelirler” (K. 5, Erkek).

“Çiğköfte partilerimiz var. Düğün kültüründe yardımlaşma var. Teyzem kaza geçirdi koşarak gittik. Arabaşı gecesi, keyifli eğlenceli geçiyor. İki elimiz kanda olsak çağırsak gelir gideriz. Aile üyelerinin bir arada olduğu düğün hazırlıkları, bayram, hastalık, cenaze vs. Akrabayla anlamlı hepsi” (K.9, Kadın).

“Akrabalıkta üst jenerasyonla akran olduğumuz aynı değil. Yaşıt olmak akrabalık bağlarını güçlendirici bir etki yapıyor. Akran olduğum kuzenlerimle daha çok iletişim etkileşim içerisindeyiz. Görüşmediğiniz bir akrabamız yok. Küs olduğumuz kimse yok. Büyüdükçe bağımsızlaştık. Daha bireyseliz artık. Bayram ve düğün dışında görüşmüyoruz. Akran olduğumuz kuzenlerimle görüşüyorum. O da akraba bağına tutuyor.” (K. 8, Kadın).

Akrabalar arasındaki gelenekselleşen bazı durumlar, adet ve görenekler akrabalık kültürünü resmetmektedir. Geniş aile üyelerinin bir araya geldiği yemek, düğün, cenaze gibi organizasyonlarda akrabanın işlevselliğine işaret eden katılımcıların kırsal yapıyla bağlantıları bulunmaktadır. Bayram ve benzeri günleri ilçede akrabalarla birlikte geçirmenin öneminden bahseden ebeveynleri sayesinde akrabalık sistemine pozitif değer atfetmektedirler. Taşrada aile yapılarında dayanışmanın ve sosyal denetlemenin yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda aile toplantıları katılımcılar nezdinde işlevsel olmaktadır (Taylan, 2003, 3). Taşra kültürünün akraba sosyalliklerini öncelediği literatüre destekle söylenebilir. Katılımcılar akraba ilişkilerinde en çok akran oldukları kişilerle yakın ilişki kurup geliştirmek istemektedirler. Akrabalık bağlarını işlevsel bulan katılımcılarla birlikte aile büyüklerinin kendi akrabalık ağlarını gençlere dayattığı durumlar da görülmüştür. Geniş aile içerisinde saklı kalması gereken konuların gençleri yordduğu görülmüştür. Ayrıca Z kuşağı katılımcıların aynı kuşakta yer alan kuzen ve akranlarıyla yakın ilişki kurma taraftarı olduğu söylenebilir. Geleneksel aile çizgileri gereği akraba ilişkilerinin önceki nesilde olduğu gibi her durumda devam ettirme motivasyonlarının olmadığı da görüşme sürecinde gözlenmiştir. Kendi ebeveynlerinin ailelerinin itibarını son derece önemseyen fakat kendi kuşaklarında istemedikleri, onaylamadıkları bir durumu kabul etmeyeceklerini dile getirmişlerdir. Bu noktada modern bireylerin “ben”liklerini önceledikleri çıkarımında bulunulabilir. Aile üyeleri arasında bağılı mı, bağımlı mı sorusuyla karşılaşmıştır. Bağımlı akraba örüntülerine eleştirel yaklaşan Z kuşağı bu durumu açıkça eleştirmektedir.

“Biz biriz mantığı var ailede. Aile büyüğü olarak biz nasıl birlik olduysak bizden sonraki nesilden de bekliyoruz. Kol kırılır yen içinde kalır denir ya öyle biraz. Psikolojik olarak yoran, düşüren bir şey akrabalık. Konya dışı kapalı yapıda. Akrabalarla ilişkinin tamamen kestirip atılması taraftarı değilim ama dozajını iyi ayarlamak lazım. Çok sık görüşünce bizimle ilgili laf üretiyorlar. Babam çok toleranslı akrabalara karşı. Biz neler yaşadık deyip görmezden geliyorlar. İçli dışlı yapı var bizde. Babamlar el âlem ne der diye hareket ediyorlar hep. Ele güne bizi güldürmeyin der babaannem. İçeride ne yaşarsanız yaşayın. Kangren gibi bir şey akraba. Kuşak değiştikçe bakış açısı da değişiyor tabi. Herkesin çocuğu evlenince kendi kabuğuna çekiliyor” (K.8, Kadın).

“Akrabalarla aynı muhitte yaşıyoruz. Aynı sitede oturuyoruz amcamla hatta. Yakın çevrede oturmak bazen ihtiyacın olduğu zaman iyi oluyor ama sınav haftamda rahatsız oluyorum. Ailem için akraba hep ön plandadır. Ailem arkamda durmaz yani. Akrabayı tutar hep. Akraba yoran bir şey yani” (K.3, Kadın).

Akrabalık ilişkilerinin yoğun ve yorucu boyutu vurgulanarak mevcut konumdan rahatsızlıkları dile getirilmektedir. Aile yapısının büyümesi, dışarıdan evliliklerin olmasıyla önceki akraba ilişkilerinin bozulduğu belirtilmektedir. Öncesinde daha içe kapalı bir aile şeması bulunurken

farklı sosyallikler aracılığıyla farklı kültüre ait birisiyle evlenmelerin artmasının aile bağlarına zararlarını vurgulamaktadır. Akrabalık ilişkilerinde dengeye işaret eden kadın katılımcı (K.3), akraba baskısının olumsuzluğunu ifade etmektedir. Ebeveynleri ile kendisinin akrabalık mefhumuna farklı yaklaştığını belirten ailesiyle birlikte yaşayan kadın katılımcı, sorgusuz bir saygı ve güven atfetmenin önceki nesillerde kaldığını, yeni dönemde güven ilişkisinin inşa edilen bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Akrabalarla tartışılabileceğini belirten katılımcı bazı dönemlerde yakın akrabalarından göreceli de olsa soyutlanmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Modernleşmeyle aile ve akrabalıkta değişimlerin olduğunu belirten Giddens (2018), eski ve yeni akrabalık ilişkilerinin doğasının farklılaştığının altını çizmektedir. Akrabalık meselesinin çözülme sürecinin hızlandığına söyleyen Giddens'a referansla kuşaklar arası bağın zayıfladığı söylenebilir. Burada katılımcı ebeveynlerinin akrabayı önemli bir değer olarak gördüğünü belirterek kuşaklar arası bakış açısı farklılığı dikkat çekmektedir. Z kuşağının akraba ilişkileri ve kültüründe kırılma olduğundan bahsedilebilir.

“El alem büyük bir konu bizim için. Anne babam akrabanın ne dediğini çok önemser. Minik bir gaf bile büyük bir problem olabilir. Boşuna dememişler akraba ile ye iç ama alışveriş yapma diye. Akrabayla iç içe olduğun zaman en ufak tartışmada olay hemen büyüyor ve herkesi etkiliyor” (K.14, Erkek).

“Aile içinde kalması gereken şeyler hiç kalmadı. Akraba travması yaşandı biz çocuklarda. Akraba dendiği zaman çekiniriz. İnsan konuştuğu zaman sonrasında hiç olmamış gibi karşına geliyor, dedikodu yapılıyor. Laf uzuyor bambaşka şekilde bana geliyor. Daha temkinli konuşuluyor, kılı kırk yarıyoruz akrabayla konuşurken. Dedikodu alışkanlık ve yetiştirme tarzı artık. Kıyaslama çok fazla. Otomatik bir dedikodu mekanizması çalışıyor. Mesele akraba olunca eğitim, meslek fark etmeksizin dedikodu başlıyor hemen. Statü fark etmez. Öğretmen olan akrabamla eğitimsiz birisi aynı paydada buluşuyor hemen. Nasıl söylesek diye 40 defa düşünürüz. Yanlış anlaşılmasın diye, laf söz olmasın diye” (K.13, Erkek).

“Eve alınacak herhangi bir eşyada amcam alacağımız makine markasına karıştı. Onu almayın falan dedi. Bu da bizde tatsızlık yarattı. Amcamla babam ortak iş yapıyor. Ondan dolayı yani. Maddi çıkar ortak olunca sorunlar başlıyor yani. Ailede eski samimiyetin olmadığını görüyorum” (K.10, Kadın).

Bourdieu (2015) referansla habitus kavramıyla alışkanlık ve çevrenin bireyin üzerinde belirleyiciliği açıklanabilir. Gençler akrabalarının kendi yaşamlarını etkileme potansiyelinin farkındadırlar. Aile ilişkilerinin güçlü olduğu durumlarda destek, sahiplenilme ve dayanışma ağları kendisini göstermektedir. Yukarıda katılımcılar akraba ilişkilerinde önceki dönemlere göre kıyasladıklarında gevşeme olduğunu belirtmektedirler. Akrabalığı denetleme mekanizmasına benzeten K.13, kıyaslanma durumundan rahatsızlığını belirtmektedir. Akrabalar arası ilişkilerde destek değil hep bir tetikte bekleme durumunu resmetmektedir. Akrabalığın doğasının değişimi söylenebilir.

“Anne tarafında akraba kültürü yok. Baba tarafında çok yoğun, karmaşık. Birbirlerinin içine nüfuz etme vardır. Aile içi ilişkileri öğrenmede akrabalar fazla meraklılar. Mesafe koymadığın zaman aile mahremiyeti kalmıyor. Sınır koymak gerekiyor. Çekirdek ailede yargılanma az olduğu için rahatız. Akrabalarda aile sınırını geçme var. Akrabalarda tetikte bekliyoruz. Maske takma gibi hissediyorum” (K.15, Erkek).

“Emir kipiyle konuşulması hoşuma gitmiyor. Yengemle tartıştık. Hayatım hakkında herhangi bir fikri kolayca söyleyebiliyor. Akrabalık kan bağı güvencesiyle çok rahat konuşmaya müsait

bir zemin. Akrabalık kültürümüz İskandinav ülkesinin yemek kültürü gibi, tatsız yani. Annemin akraba/altın günü yok mesela. Oturma kültürü yok” (K.3, Kadın).

“Çok sık görüşmediğimiz için kültürümüz de yok. Annemle teyzem mesela görüşür dayanışma olur. Cinsiyetler arası yakınlık gibi. İki halam ya da amcamla babam gibi yakınlık. Her zaman için dayanışma olduğunu hatırlamıyorum” (K.4, Kadın).

Kent merkezinde yaşayan yukarıdaki katılımcılar akrabalık ilişkisinin zayıf olduğunu vurgulamaktadır. Kent ailesi üyesi olan katılımcıların ebeveynlerinin kırla bağlantısı kopmuş, memur, işçi ve serbest meslek sahibi kişilerdir. Kent ailesinin kır ailesine oranla işlevinin az olduğu, akrabaların aile üzerinde etkisinin daha az olduğu belirtilmektedir (Dündar, 2016, 41). Akraba kültürünün görüşmelerin niteliği ve niceliği sonucunda yok olduğu belirtilmiştir. Akrabalığı öznel arası aidiyet ve yaşamın kendisi olarak değerlendiren Sahlins’e (2012) referansla, aile yapısının akrabalığı etkilediği söylenebilir. Akraba günü, düğün, toplantı gibi etkinliklerin bireyler arası sosyallikleri artırdığı ve kaynaştırdığı kabulüyle kendi akrabalığını “tatsız” bir yemeğe benzeten kadın katılımcı (K.3), akrabalık görünümünün sosyallik potansiyelinde olmadığını söylemektedir. Bireyselliğine saygı gösterilmediği için akrabalığın mahremiyeti aşan yönleri eleştirilmektedir. Sosyalleşme imkânı tanıyan akrabalık ilişki pratiklerinin olmaması akrabalığın alışılmış kalıplarının esnediğini göstermektedir. Gençlerin akrabalık ilişkilerini sürdürmede istekli olmadıkları söylenebilir. Ayrıca akrabalık ilişkilerindeki değişimde Covid-19 pandemisinin etkisinden bahsedilmiştir. Eve kapanma ve sosyalliklerin kısıtlanmasıyla görüşme sıklığının azalması akrabalığı olumsuz etkilemiştir. Önceki pratiklerin geçerliliğinin kalmadığını belirten katılımcılar ilişkilerin değişimini vurgulamıştır.

“Anne tarafıyla en geç 1 ayda kesin görüşürüz. Baba tarafıyla bayramdan bayrama. Bayramda camide hâl hatır soruluyor. Covid sonrası herkes kendi içinde yaşıyor. Kendi ailesi var, başka kimse yok yani. Biraz da millet Covidi bekliyormuş sanki. Çekildi birbirinden” (K.6, Erkek).

“Pandemiden önce akşam yemeklerine giderdik. İlişkiler sekteye uğradı. Pandemi kendi halimize kalmayı öğretti. Bağlar o zaman esnedi biraz” (K.2, Kadın).

“Bizde çıkar ilişkisi var. Bizim sülale genel olarak dolandırıcı. Millet birbirini ticarete kandırıyor. Birbirleriyle kavga etmezler ama soğukluk girer. Akrabalık zedeleniyor, mesafe koyuyorlar. Bir de pandemi girdi araya iyice koptu” (K.12, Erkek).

Akrabalık biyolojik bir form olmanın yanında toplumsal bir inşa sürecidir. Toplumsal ilişkilerin sürdürülme biçimlerinden bir tanesi olan akrabalık özel bir ilişki biçimidir. Bu özel ilişkinin zedelenmesinde küresel bir salgının etkisinden bahsedilmektedir. Pandemi öncesi ve sonrası olmak üzere yakın sosyalliklerin değiştiği belirtilmektedir. Giderek daha fazla bireyselliğin yaşandığı günümüzde dayanışma ruhunun azaldığından bahsedilebilir. Toplumsallıkların geri plana itilerek bireyselliklerin yüceltildiği modern dünyada salgının da etkisiyle akrabalık ilişkilerinde mevcut halinden daha da geriye düşüşler yaşanmıştır. Küresel pandeminin etkisiyle yüz yüze görüşmenin ve fiziki temasın azalmasıyla akrabalık ilişkileri değişime uğramıştır (İnce, Yılmaz, 2021, 181). Ayrıca akrabalık ilişki kültürünü etkileyecek görüşme zemini de önemsenmiştir. Akrabalık örüntülerinin nasıl devam ettiği noktasında ev temel mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Evde ya da dışarıda akrabalarla görüşmek akraba ilişkilerindeki yakınlığın bir göstergesi olmaktadır. Mahrem alan olarak ev bireylerin samimi etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır. Özel alanda aile yaşantısı bulunmakta ve bireyler doğallıklarıyla var olmaktadır. Kamusal mekânlarda ise mesafeli bir tavır ve ses düzeyine azami derecede dikkat

edilerek davranılmaktadır. Katılımcıların tamamı akrabalarıyla ev ortamında görüşmekte, kafe ve restoran gibi kamusal mekânlar yerine özel mekânlar tercih etmektedirler. Bu durumda katılımcıların ve ailelerinin akrabalığı birincil ilişki biçimi olarak önemsedikleri söylenebilir. Akrabalığın kamusal mekânlar yerine özel alanda görüşülen bir ilişki formu olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Bu noktada gelecekte aile ilişkilerinin nasıl bir görünümü olacağı sorusuna olumsuz bir yaklaşım sağlıklı olmayacaktır. Her ne kadar akrabalık ilişkilerinin düzeyi değişse de akrabalık sisteminin bireyi kuşatan ve güçlendiren yönü bir şekilde devam edecektir.

5.3. Akrabalığın Sosyal Sermaye Değeri

Sosyal sermaye; sosyoloji, eğitim, siyaset ve ekonomi gibi temel disiplinlerin tartışma konusudur. Sosyal sermaye denilince akla ilk önce Fransız sosyolog Bourdieu gelse de kavrama ilgi duyan teorisyenlerin sayısı azımsanmayacak düzeydedir. Çağdaş sosyoloji teorileri içerisinde sosyal sermaye kavramını ilk defa sistematik bir tanıma kavuşturan Coleman (1988), sınıfsal eşitsizliklerin nötrleşmesinde sosyal sermayeyi savunmaktadır. Aile ve sosyal ilişki formlarını sosyal sermayenin merkezine koyan Coleman, akrabalık gibi yakın ilişkilerin toplumsal dönüşümle değişime tabii olduğunu belirtmektedir. Putnam (1995) ise yerel grup ve derneklere üyelik ile sosyal sermaye arasında güçlü bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Amerika toplumuna odaklanan Putnam, sivil derneklere katılım oranının düşmesini Amerika'daki değişim pratikleriyle açıklayarak azalan sosyal sermayeye dikkat çekmiştir. Fukuyama (2009), sosyal sermayeyi bir grubun üyelerini ortak paydada buluşmaya imkân sunan informel değerler olarak ele almaktadır. Topluluk içerisinde güven duygusunun inşa edilmesiyle ilişkileri kolaylaştırmaktadır.

Akrabalık birincil ilişkilerin yaşandığı zemin olarak önemli bir sosyal sermayedir. İlişki ağlarında kendisini gösteren sosyal sermaye bireyleri desteklemektedir. Bourdieu, sosyal sermayenin bireylerin içinde buldukları toplumsallıkları belirleme potansiyeli bulunduğunu ifade etmektedir. Sosyalliklerin bir değer olarak kabul edildiği sosyal sermayeyi yakın ilişki dinamiği olan akrabalıkta görmek mümkündür (Bourdieu, 2015, 61). Bireyin topluma güven inşa etmesinde önemli bir rol üstlenen sosyal sermaye alternatifler üreterek bireyin yaşamını kolaylaştırmaktadır. Aile ve akrabalık söz konusu olduğunda referans verilen kavramlardan ilki sosyal sermayedir. Bireylerin isteklerini karşılamada hızlandırıcı bir etkiye sahip olabilen akraba formu çeşitli fırsatları sunmaktadır. Akrabalık ilişkileri dayanışma, yardımlaşma, güven, rekabet, sosyal kontrol çerçevesinde şekillenen sosyal bir olgudur. Bu tema altında akrabalığın sosyal sermaye potansiyeli olarak iş gördüğünü belirten katılımcılarla birlikte ekonomik meselelerle zararlı etkisinden de bahsedilmiştir. Sosyal bağların niteliği ve büyüklüğünün somut bir şekilde görülebildiği akrabalık, bireylerin aile bağlarında fark yaratabilmektedir. Sosyal ağların birey için servet niteliğinde olduğundan hareketle birey ve akraba arasındaki bağ bireyi öne çıkarabilmektedir (Fine, 2011, 97). Bireylerin sosyal sermayeden yararlandıkça bu zenginliğin arttığı belirtilmektedir (Aydemir, 2011, 23). Bu minvalde farklı yaklaşımlar akrabalığın sosyal sermaye değerinde olumlu ve olumsuz yönlerini akla getirmektedir. Toplumsallıkların daha işlevsel olması noktasında sosyal sermaye öne çıkmaktadır.

“Konya'nın yerlisi olduğu için nüfuzludurlar. Eli kolu uzundur akrabalarımın. İş, ev, araba... İmkânları vardır. Muhakkak yardımcı olurlar, bir şekilde ellerini hissedersin üzerinde” (K.1, Kadın).

“Tanıdıkları vardır. İşe girerken yardımcı olabilirler. Mesela dedem benim işimi halletmiş. Belediye başkanı zaten. Partiden tanıdıkları var. Sen okulu bitir gel yanıma işin hazır diyor. Torpil yani...Okulun bitmesine 2 yıl var daha” (K.7, Erkek).

“Kriz anında hemen çözerler. Hastalık anında masraf vs. Maddi ve manevi sahip çıkarlar. Yanında olduğunu gösterirler” (K. 8, Kadın).

“Yardımlaşma üst düzeyde, ablamın düşününde maddi manevi destek oldular. Amcamın bir sıkıntısı vardı. Onun 1 derdi bizim evde 100 oldu. Kendi dertleri gibi dertlenirler. Kardeşler arası bağ çok güçlü” (K.11, Kadın).

Katılımcıların akrabaya pozitif bakış açısıyla yukarıda ifade ettiklerinden yola çıkarak akrabalık formunun bu noktada işlevsel görüldüğü söylenebilir. Akrabalık ilişkilerinin sürekliliğini göstermesi açısından bu örnekler önemsenmektedir. Paylaşım eksenli bir iletişim görüntüsü bulunmaktadır. Özellikle K.1 “*Eli kolu uzundur akrabalarımın.*” ifadesi güçlü bir sosyal sermaye değeri olduğunu kanıtlar niteliktedir. Konya’nın yerlisi olmak bahsi geçen şehirde tanıma ve tanınmayı beraberinde getirmektedir. Aile büyüklerinin sosyal sermaye potansiyellerinin güçlü olması iş hayatında kolaylaştırıcı olmaktadır. Toplumsal ilişki ve etkileşim ağının gizil değerini vurgulayan sosyal sermaye aile ve akraba ilişkilerinde kendisini göstermektedir. Akrabalarını Konya’nın önde gelenleri olarak gören K.7 de benzer şekilde akrabalık bağlarının sözü geçer ve güçlü olarak tasvir etmektedir. Yüksek statülü akrabalarıyla çalışma hayatının kısa yoluna işaret etmektedir. Aslında her birey sosyal sermayeye sahiptir. Ait olduğu grup ve ailenin kaynaklarını kullanma hakkına sahip olan bireyler tanıma ve tanınmayı geliştirirler (Yarçı, 2011, 131). Parti, cemaat, spor kulübü, sivil toplum kuruluşu gibi örgütlere üyelik toplumsal ağları geliştirerek avantajlar sunmaktadır. Sosyal sermaye toplumsal ilişkilerde aracı rolündedir. Kişiler arasındaki ilişkide güvenin ilk tesis edileceği nokta olarak akraba, çözüm ortağı konumunda olabilmektedir.

Geleneksel toplumlarda akraba denilince geniş aile örüntüsü hatırlanması söz konusudur. Akrabalık ilişkilerinde yıpratıcı bir boyuta da değinilmiştir. Bunun dışında ortak paylaşımlarda da negatif tutumlardan bahsedilerek sosyal sermayenin zayıf olduğu vurgulanmıştır.

“Annem vefat etmeden önce her gün akrabalar yüzünden kavga çıkardı. Akrabalardan nefret ederdik çocuk olarak. Akrabalardan gelen laf söz çok yıpratıcı bir şey. Babamın kardeşlerini kesinlikle istemezdi annem. Babam ataerkil olduğu için yıllarca, aile iletişimini temelden sarstı. Aile mahremiyeti, sınırı oluşmadı. Babaannem annemin kıyafetine, konuşmasına, yaptığı yemeğe kadar her şeyi eleştirirdi. Annem vefat ettikten sonra ‘Yorgan yandı savaş bitti’ durumu oldu. Tüm sorunlar bitti. Şimdi de tüm bunlardan dolayı güven ve samimiyet yok aramızda” (K.1, Kadın).

“Miras akrabalık ilişkilerini olumsuz etkiledi. Kardeşler arası miras paylaşımında zorunlu görüşmek zorundasın. 30 yıllık eski defterler ortaya çıkıyor. Kardeşler arasındaki huzursuzluk aile boyutuna taşınıyor. Eşler ve çocuklar da işin içine girince daha da büyüyor. Bir de zaten herkes farklı şehirlere dağılmışsa. Orada ailenin gücünden, kuvvetinden olumlu şekilde bahsedemezsin” (K.13, Erkek).

“Para insanı değiştiriyor. Miras vs. girince kan bağı kan davasına dönüşebiliyor yani. En yakın kardeşinden bile para isteyemeyebiliyorsun. Çıkar çatışması yani. Hani akrabalık bağı nerede kaldı?” (K. 6, Erkek).

“Sırf büyük olduğu için sonsuz saygı olmaz. Saygı karşılıklıdır. Koşulsuz itaat aile büyüklerine olmamalı. Ben bunu kabul etmiyorum. Böyle akrabayı da bağı da istemiyorum” (K.15, Erkek).

“Sosyal konularda akraba işlevseldir, ölüm, kaza gibi. Borç alıp verme durumunda değişti sanki. Kredi kartı en yakın akrabamız. Krediyi anında hesabında görebiliyorsun” (K.4, Kadın).

Miras söz konusu olduğunda akrabalık bağının kalmadığını ifade eden K.13 ve K.6 ekonomik meselelerin ilişkilerdeki olumsuz etkisine dikkat çekmektedir. Gençlerin aile ve akraba ilişkilerine atfettiği değer dünyasını toplumsal aidiyetle açıklamak mümkün olabilmektedir. Bireyin sosyal çevresinin doğrudan etkili olduğu aidiyetle dini kimlik, aile, etnik gibi örüntülerle farklılaşabileceği belirtilmektedir (Alptekin, 2011, 187). Akrabalarıyla aynı şehirlerde yaşayan gençlerin akraba baskı ve mobbingine maruz kaldığı söylenebilir. Farklı şehirde yaşayan akrabalarla ilgili olumsuz anıların olmaması fiziki mesafenin kişiler üzerinde yansımaları göstermektedir. Farklı şehirlerdeki akrabalıklarda etkileşim ve iletişimin az olması sebebiyle problem olmamaktadır. Bir ilişki türü olarak akrabalıkta önceki nesilde hiyerarşik bir yapının kabullenildiğini belirten katılımcı, özellikle Z kuşağının bu yapıyı benimsemediğini ifade etmektedir. Z kuşağına özgü bir nitelik olarak bilinen bireysellekle “aile büyüğü” olması sebebiyle koşulsuz saygıyı hak etmesi durumu eleştirilmektedir.

5.4. Akrabalık Sisteminin Geleceğine Dair Öngörüler

Akrabalık ilişkilerinin değişim evresinde olduğu gözlenmektedir. Akrabalık ilişkileri dönüşüm yaşamakta ve akrabalık kültürünün sağladığı sosyalliklerden uzak durma tercih edilmektedir. Ebeveynlerinin akraba ilişkilerinden rahatsızlıklarını dile getiremediklerini bunda da kuşak özellikleri gereği olarak susmalarını doğru bulmamaktadırlar. Akraba kültüründen yoksun ya da zayıf ilişki örüntülerine sahip ailelerdeki gençler akrabanın lüzumlu bir form olmadığını düşünmektedirler. Akrabalarla ideal görüşme sıklığı ve gelecekte akrabalık formunu nelerin beklendiği sorularına olumsuz cevaplar verilmiştir.

“Akrabalarım hayatımı bilmesinler, haberdar olmasınlar istemiyorum. Onlarla aynı çevrede, iş yerinde olmak istemem. Yorumları hiç bitmez çünkü. Kendi hayatımı kurduğumda da akrabalarımınla minimum düzeyde görüşürüm ya da hiç mümkünse tabi. Akraba prangası resmen yaşadığımız” (K.15, Erkek).

“Bayramdan bayrama görüşsek yeter. Fazla muhabbet tez ayrılık getirir. Hayatımla ilgili muhakkak bir fikirleri var. Büyükler ve her şeyi bilirler ne de olsa. İnsan ilişkilerinde çok hızlı ivme kazanmak iyi değil” (K. 4, Kadın).

“Annem babam misafir aşığı. Ne gerek var bu kadar görüşmeye. Tamam varlar ama var olarak evlerinde kalsınlar. Bize gelmesinler. Anne babamın akraba sevgisi bende yok açıkçası. Bu kadar sıkı fıkı olmaya da gerek yok. Aile iç işlerine karışılması kötü. Bağımsız yaşayamıyorsun bir kere. Çok sık görüşünce müdahaleler de kaçınılmaz olarak geliyor yani. Sınır çekmek lazım bence. Anne babam da sınırı çekemeyince akrabalar bizim hayatımız hakkında söz söyleyebiliyorlar çok kolay. Sınır tanımazlar” (K.10, Kadın).

“Akraba Prangası” şeklinde ifade eden katılımcı akraba ilişkilerinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir. Fiziki aktivitelere engel olan pranga ile akrabanın kendi eylem ve söylemlerini kısıtlayan bir zincire benzetmesi manidardır. Akrabalığın hiyerarşik bir yapı olduğunu, yaşça büyük kişilerin özellikle gençlerin hayatlarında fikir beyan hakkını kendisinde bulduğunu belirten K.4, kişisel alana müdahale olarak yorumlamaktadır. Akrabalığın dayatıcı bir boyutu olduğunu belirten K.10, “Sınır tanımazlar.” cümlesi gençler üzerinde herhangi bir konuda kolaylıkla yargıda bulunabildiklerini göstermektedir. Akrabalarla görüşme sıklığını minimum seviyede tutmak isteyen katılımcılar uzun vadede akrabalığın şimdiki haliyle devam etmeyeceğini belirtmektedirler.

“Daha bireysel bir dünyaya gidiyoruz. Anne babalarımız gibi hadi bayram büyükleri ziyaret edelim olmaz bizde yani. 20 sene sonraya akraba ya bitmiş ya da bitmeye yakın olur. Sosyal medya üzerinden haberleşme olabilir” (K.13, Erkek).

“Bizim kuşaktan sonra akrabalık bağının oluşacağını sanmıyorum. Zaten sosyal medyada akraba espri konusu malum. Gelecekte benim eşim de Z kuşağı olacak zaten. Yeni dünyada sosyal hayat artık sosyal medya. Eskisi gibi 30 kişi yüz yüze gelmiyor” (K.12, Erkek).

“Akrabalık izlenme ve hakkında konuşulmasıdır. Sık görüşmeye ne gerek var ki? Belirli bir tarih değil ama 4-5 ayda 1 ya da senede 1 ideal olur gibi. Zaten bizim neslin yurt dışına çıkma ideali var. Yüz yüze görüşmeler aynı şehirde bile azalır ki yurt dışına gidilirse hepten kopar” (K.3, Kadın).

“Her şeyin para üzerine döndüğü bir dönemdeyiz. Güçlü bir akrabalık bağının gelecekte olacağını sanmıyorum. Ama Konya’da bağ geçerli ve güçlü bence” (K.11, Kadın).

Güçlü aile ve akrabalık bağlarının nostaljik bir görünümde kaldığı yeni medya araçlarında gençler tarafından mizah malzemesi olduğu vurgulanmaktadır. Burada akrabalıktan duyulan rahatsızlık dile getirilmektedir. Akrabanın sosyal kontrol ve denetleme mekanizması olarak algılandığı görülmektedir. Akraba, bireye kimlik sağlayarak aile aidiyetinin güçlendiren ya da zayıflatan bir yönü bulunmaktadır. Akrabalık bireyin kurduğu ilişkiler içerisinde tercih değil de zorunluluktan kaynaklandığı söylenebilir. Bireyin değiştiremeyeceği ve ona mahsus bir bağ ve alandır (Doğan, Doğan, 2011, 47). Katılımcıların neredeyse tamamı gelecek dönemlerde akrabalık formunun bugünkü haliyle kalmayacağını belirtmiştir. Akraba sisteminin gerekli olduğunu belirten kanaat bulursa dahi akrabalık bağını güçlü tutan dinamiklerin kaybolmaya yüz tuttuğu söylenebilir. İçlerinde yurt dışına gitme planı olan katılımcılar mesafelerin arttıkça görüşme sıklığının azalması yönünde düşünceleri bulunmaktadır. Fiziki mesafe belirli açıdan zorunluluktan kaynaklansa da gençlerin gelecekte aile ilişkilerini kendi ebeveynleri gibi sürdürme konusunda istekli olmadıkları anlaşılmaktadır. Burada fiziki mesafe yakın-uzak olmaktan ziyade ilişki seviyesinin mesafe fark etmeksizin de çözüleceği yönündedir.

6. Sonuç

Toplumsal dinamiklere paralel olarak aile sosyolojisinin her daim güncelliğini koruduğu söylenebilir. Aile sosyolojisinde yaşanan paradigma değişimi ailenin yeniden düşünülmesini gerekli kılmıştır. Çalışma hayatı, aile kurma biçimi, evlenme yaşı, bekâr kalma ve birlikte yaşama tercihi gibi sebepler aşına olunan aile formunu değiştirmiştir. Değişen pratiklere bir şekilde uyum sağlayan aile sadece iki kişinin özel alanını değil değer, kültür, tarih ve toplumsal hafızayı da ilgilendirmektedir. Toplumsal kuralları inşa eden ve sürdüren aile kurumu, gelecekteki aile formunun tahayyül edilmesine de imkân sunmaktadır. Aile kurumu altında akrabalık özel bir çalışma alanı olarak ilişki örüntüleriyle aileye dair değerlendirme yapmada elverişli bir formdur. Akrabalık biyolojik anlamda içerisine doğulan ve tercih yapma hakkının olmadığı doğal bir zemindir. Akraba ilişkilerinin doğası gereği güçlü ya da zayıf sosyal sermaye potansiyeli bulunmaktadır. Bu çalışma ekseninde akrabalık ilişkilerinin seyrini, eğilimini gösteren bir parametre olarak paylaşım paydasının zayıfladığı görülmektedir. Kendisinden önceki kuşaklarla kıyaslandığında belirgin bir şekilde farklılaşan Z kuşağının akrabalık olgusuna bakış açısının anlaşılmasına çalışıldığı bu çalışmada gençlerin sorgulanma, kıyaslanma, eleştirilme olmadan bir aile örüntüsüne sahip olma istekleri ortaya çıkmıştır. Akrabalık sistemini sürdürme konusunda ebeveynlerinden telkinler alan gençlerin ailelerinin bu durumu kabul etmelerini sorgulamaktadır. Bunun yanında toplumsal yapıdaki üyeliklerin aracılığıyla kaynaklara erişimde

kolaylık sağlayan sosyal sermaye akrabalık kurumunda kendisini göstermektedir. Akrabalarının iş bulma, meslek seçimi gibi konularda yardımlaşma ve dayanışma ağları dikkat çekmektedir. Akrabalarının avantajlarından bahseden katılımcılar sosyal sermaye potansiyelini önemsemektedirler. Katılımcıların çoğunluğu çekirdek aile türünde görünse de aile birliktelikleri, ilişkilerinin yoğunluğu ebeveynlerin istek ve beklentileri geniş aile motifini sergilemiştir. Aile apartmanında yaşanan, akrabalarla aynı muhitte birbirlerine yürüme mesafesinde yaşamaları yakın ilişkilerin gücünden yararlanmak istemelerini göstermektedir. Akrabalık sistemine yeni boyut eklendiği yakın sosyalliklerin dayanağı olarak görülmeğe uzaklaşmıştır. Gelecekte akrabalığın günümüzdeki halinden daha da zayıflayacağı şeklindeki kanaat tüm katılımcılarca belirtilmektedir. Burada bahsi geçen katılımcıların ya kendileri ya da içinde buldukları yaş grubunun genel eğilimi itibarıyla farklı ülke alternatifini deneme isteği de göz önünde bulundurulmalıdır. Küreselleşmenin yoğun bir şekilde yaşandığı günümüzde teknolojik ilerlemeye paralel olarak farklı ülke koşulları, çalışma hayatı ve iş bulma imkânı, geleceğe dair belirsizlik gibi nedenlerle yurt dışında bir hayat kurma ihtimali de dile getirilmiştir. Önceki kuşaklardan keskin bir şekilde ayrılan Z kuşağı bireysel tercihlerini ön plana çıkarmaktadır. Zorunlu kan bağı ile kısmen destekleyici bir yönünün olduğu da belirtilmiştir. Bu açıdan akrabaların algılanmasında net bir şekilde olumsuz değer yargılarıyla kan bağı zorunluluğu ifadesinde bulunmak gerçekçi olmayacaktır. Sonuç olarak 2000 ve sonrası doğumlarının Konya'da akraba ilişkileri bitme noktasına gelip bağların koptuğunu göstermemektedir. Sosyal sermaye değerinden de bahseden katılımcılar ekonomik ilişkilerin sosyallikleri bozabileceğini belirterek akrabalarla aile ilişkileri anlamında bir görüşme gerçekleştirilmesinin daha sağlıklı olacağı yönünde bir eğilim bulunmaktadır. Akraba ilişkilerinin yoğunluğu önceki dönemlere kıyasla azaldığı kabul edilmekle birlikte günümüzdeki yıllarda tamamen ortadan kalkacağı fikri mümkün görünmemektedir. Yakın akraba (anne-babanın kardeşleri) ile görüşme durumundan memnuniyet varken uzak akraba denilen anne ve babanın kuzenleriyle genişleyen akraba sistemi istenilmeyen bir pozisyonda bulunmaktadır. Akrabalık toplumsalın önemli parametrelerinden birisi olarak geleneksel yapılarda yoğun bir şekilde görülmektedir. Geleneksel akrabalık formlarının yanı sıra günümüzde arkadaşlık, dostluk, iş ve okul arkadaşlığı, komşuluk ya da partner ilişkileri de akrabalık formu olarak algılanmaktadır. Günümüzde koşulların değişimiyle akrabalığın anlam ve işlevlerinin değiştiği söylenebilir. Z kuşağının ebeveyn ve aile büyüklerine oranla akrabalığı önemsemediği, tüm olumsuzluklara karşı bir arada olmak yerine ilişkinin sürekliliğini kesmeyi tercih ettiği görülmektedir. Bu durum da Z kuşağının bireysel eğilimde olduğunu destekler niteliktedir. Akrabalığın köklü ve güçlü yapısının X, Y ve Z kuşakları arası karşılaştırmalı bir çalışma ile daha net değerlendirmelerde bulunulabilir. Akrabalık ilişkilerini devamı noktasında Z kuşağının istekli olmaması söz konusudur. Akrabalık ilişkilerinde irtibatla olunan kişi sayısı azalarak küçük gruplar arası yakın akrabayla sınırlandırılmıştır. İzole bir akraba ilişki ağının olduğu söylenebilir. Akrabalığa yönelik duygular burada katılımcılar üzerinden ifade edilse de toplumsalın yansıması olarak okunabilmektedir. Covid-19 sonrası akrabalar arası ortak duygu ve paylaşımın azalmasıyla akrabalık ilişkisinin değişip dönüştüğünü göstermektedir. Konya'da üniversite öğrencileri özelinde gerçekleştirilen bu çalışmada, akrabalık sistemin mevcut durumda geçersiz olduğunu göstermemektedir. Önceki zamanlara kıyasla daha açık bir toplum yapısı görünümünde olan Konyalı öğrencilerin gözünden akrabalık sistemi kısmen işlevsel görülse de eleştirilen bir olgudur. Farklı şehirlerde içinde bulunulan yapıya paralel olarak tam tersi sonuçları görmek de mümkündür. Olumsuz anlam atfedilmesi, görüşme sıklığı ve amacının belirgin hale gelmesiyle akrabalık bağının devam

etmesinden yana görüşler söz konusudur. Önceki kuşakların akrabalık bağlarının zayıfladığı yönündeki kaygıları gençlerin perspektifinden gerçekçi görülmemektedir. Her ne kadar sosyal medyada akrabaya yönelik bazı olumsuz nitelermeler bulunsa da mizahi unsur olduğu vurgulanmıştır. Aile ve ilişkiler sosyolojisinde akrabalığın genel görünümüne dair şu anda endişelendirici bir durum olmamakla birlikte aile paradigmasının aile birlikteliğini daha da zayıflatacağı yönündeki değişimi tekrar düşünmeyi gerekli kılacaktır. Akrabalığı dayanışma ağı ya da çıkar temelli zorunlu birliktelik olarak değerlendiren katılımcılar da bulunmaktadır. Günümüzde akrabalığın tükenmediği ama değişim halinde olduğu söylenebilir. Akrabalık ağının üniversiteli gençler nezdinde devamlılığı olsa da yüzeysel, çekinceli ve mesafeli bir tavır dikkat çekmektedir. Olumlu duyguyla yaklaşan katılımcılar dahi olası bir gerginlik hali için tedirginlik yaşamaktadırlar. Gençlerin akrabalık ilişkilerinden çoğunluklu olarak memnuniyetsizlikleri, faydacı boyutunu vurgulamaları da sığ bir görünümü sergilemektedir. Tüm bunlara rağmen Türkiye’de aile ve akrabalık ilişkilerinin değişerek yeni bir zeminde konumlandırılrsa da akrabalık ilişkileri devam etmektedir. Z kuşağının bahsedilen ilişki biçimini algılayıp sağlıklı bir şekilde devam ettirmesinde toplumsalın farklı katmanlarına görev düşmektedir.

Kaynakça

- Akkoç, A. (2019). Tüketim toplumunun toplumsal değerler üzerindeki etkisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 22(2), 1-25. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/844895> Erişim Tarihi: 11.06.2024
- Aksoy, Ö. N. (2019). Lise gençlik değerlerinin sosyolojik analizi Balıkesir örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2(2), 166-189. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/868137> Erişim Tarihi: 09.02.2024
- Akşit Aşık, N. (2019). X ve Z kuşağı tüketicilerin yiyecek tercihlerini etkileyen faktörler. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 2599-2611. <https://jotags.net/index.php/jotags/article/view/661> Erişim Tarihi: 08.01.2024
- Alptekin, D. (2011). Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=Po5lwsEaU9Ng6w-1EJvwhw&no=W4QXp1lf0GMqIOzdz0dXTg> Erişim Tarihi: 09.02.2024
- Aydemir, M.A. (2011). *Sosyal sermaye topluluk duygusu ve sosyal sermaye araştırması*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aydemir, M.A., & Tecim, E. (2012). Türk toplumunda aile ve dinin sosyal sermaye potansiyeli. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 43-59. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1724437> Erişim Tarihi: 10.12.2023
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar sosyolojisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Journal of Values Education*, 1(3), 121-144. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/29198/312593> Erişim Tarihi: 10.02.2024
- Aydın, N. (2020). Z kuşağı ve din. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Erişim Tarihi: 10.02.2024
- Bayhan, V. (2018). Gençliğin topluma katılma örüntüleri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(14), 5-22. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2147918> Erişim Tarihi: 09.01.2024
- Balkçı, A. B. (2015). Konya'da Aile İçi Sorunlarının Din Sosyolojisi Perspektifinden Değerlendirilmesi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=NFbBsrWpmMxkGDquOq-IEw&no=HGObJH8Rm3eAkqLdS8wIKA> Erişim Tarihi: 09.02.2024
- Baş, F. (2023). Asabiye ve sosyal çevre/dayanışma ilişkisinin modern metropoldeki izdüşümü: Ser-dem kafe örneği. *Dergiabant*, 11(2), 371-384. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3360628> Erişim Tarihi: 008.06.2024
- Bates, D. G. (2024). *21. yüzyılda kültürel antropoloji insanın doğadaki yeri*. (Çev. Suavi Aydın), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayırım beğeni yargısının toplumsal eleştirisi*. (Çev. Derya Fırat- Günce Berkurt), Ankara: Heretik Yayınları.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology*, 94, 95-120. <https://www.jstor.org/stable/2780243> Erişim Tarihi: 02.06.2024
- Doğan, C., & Doğan, S. (2011). *Aile içi iletişim*. İstanbul: Selis Kitaplar.
- Duman, M.Z. (2021). Üniversitede okuyan Z kuşağının değişen aile algısı ve aile içi ilişkilerde yaşadığı sorunlar. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(1), 20-36. <https://sosyolojikbaglam.org/wp-content/uploads/2021/04/Duman2021.pdf> Erişim Tarihi: 02.01.2024
- Dündar, Ö.Z. (2016). Değişen ve değiş(e)meyen yönleriyle aile: Yapısı, türleri, işlevleri. (Ed. Nurşen Adak), *Değişen Toplumda Değişen Aile içinde* (ss.39-63). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Fichter, J. (1996). *Sosyoloji nedir?* Ankara: Atilla Kitabevi.
- Fine, B. (2011). *Sosyal sermaye sosyal bilime karşı/bin yılın eşiğinde ekonomi politik ve sosyal bilimler*. (Çev. Ayşegül Kars). İstanbul: Yordam Kitap.
- Fukuyama, F. (2009). *Büyük çözümler: İnsan doğası ve toplumun yeniden oluşturulması*. (Çev. Hasan Kaya). 2. Baskı, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Giddens, A. (2018). *Mahremiyetin dönüşümü*. (Çev. İdris Şahin), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gölçük, M. (2007). Kentleşme sürecinde akrabalık ve komşuluk kültürü Afyonkarahisar örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from

- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=POqf-yMmsopN171k62narg&no=6Siq-o3NhUkdEV870IRUCq> Erişim Tarihi: 01.06.2024
- İnce, A. (2022). Sosyolojik kuramda yapı-eylem tartışmaları çerçevesinde Türk aile Yapısı ve akrabalık ilişkileri: Malatya örneği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- İnce, M., & Yılmaz, M. (2021). Covid-19 salgını sürecinde Türkiye’de değişen toplumsal etkileşimler üzerine bir araştırma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 160-186. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ibad/issue/61967/897332> Erişim Tarihi: 09.06.2024
- İpekoğlu, H. Y. (2015). Aile ve akrabalık konularındaki sosyal medya paylaşımları üzerine bir değerlendirme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 241-249. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/90368> Erişim Tarihi: 02.01.2024
- Koyuncu, A. (2005). Konya’da komşuluk ilişkileri. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Putnam, R.D. (1995). Bowling alone: America’s declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78. <https://www.journalofdemocracy.org/articles/bowling-alone-americas-declining-social-capital/> Erişim Tarihi: 02.06.2024
- Siisiainen, M. (2000). Two concept of social capital: Bourdieu vs. Putnam. *ISTR Fourth International Conference*. July 5-8, Dublin. https://www.researchgate.net/publication/200031251_Two_Concepts_of_Social_Capital_Bourdieu_vs_Putnam Erişim Tarihi: 11.06.2024
- Sahlins, M. (2015). *Akrabalık nedir, ne değildir?*. (Çev. Asena Pala). İstanbul: Dipnot Yayınları.
- Shadkam, Z. (2021). Sosyal antropoloji yaklaşımlarına göre Kazaklarda akrabalık kavramı. *Milli Folklor*, 17(131), 113-122. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/millifolklor/issue/66180/809097> Erişim Tarihi: 02.02.2024
- Şentürk, Ü. (2019). *Aile sosyolojisine bir katkı*. 2. Baskı. Bursa: Dora Yayınevi.
- Taş, F. (2021). Varto ailelerinde sanal akrabalık ve dönüşümler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(77), 49-55. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/virtual-kinship-and-transformations-in-varto-alevis.pdf> Erişim Tarihi: 06.06.2024
- Taylan, H. H. (2003). Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=Sd8wzCTUCbx38C2qWrZ9ag&no=pdfMEMTIXhMd_hOixlEtVPw Erişim Tarihi: 02.01.2024
- Tazefidan, K. (2023). Toplumun cemaatten cemiyete dönüş süreci: Modernite ekseninde kuramsal bir değerlendirme. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 27-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/birtop/issue/81943/1373941> Erişim Tarihi: 11.06.2024
- Tekin, F. (2013). Ailede akrabalık ve soy. (Ed. Mustafa Aydın), *Sistemik İle Sosyolojisi içinde* (ss. 249-270). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Tönnies, F. (2018). *Cemaat ve cemiyet*. (Çev. Emre Güler). İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Trondheim, G. (2010). Kinship in Grönland- emotions of relatedness. *Acta Borealia*. 27(2), 208-220. <https://61eb244b5fbfa7f81c88060fa58de2f811c3b04f.vetisonline.com/doi/full/10.1080/08003831.2010.527536> Erişim Tarihi: 09.03.2024
- Tursun, M. (2022). Z kuşağı ile ebeveynleri arasındaki iletişim sorunları. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim ve Toplumsal Dönüşüm Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). İstatistiklerle aile. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2023-53784> Erişim Tarihi: 10.06.2024
- Yalçın, E. (2019). Birlikte yaşama kültürü bağlamında kültürlerarası etkileşimler: Konya örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Yarç, S. (2011). Pierre Bourdieu’da sosyal sermaye kavramı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 125-135. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/17791> Erişim Tarihi: 09.06.2024
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

Introduction

Family is a phenomenon affected by social practices. The cultural pattern requires a human family system that is nourished by different socioeconomic factors, beliefs, and ideologies. Family; More than just a biological bond consisting of members, it is also the ground of relationship and belonging. The family is an essential institution for societies. It regulates private relationships, defines physical and social distance, and establishes solidarity networks. Kinship is not only about blood relationships but also the types and levels of social relationships and interactions within the private sphere. To comprehend family dynamics, including current and future perspectives, it is crucial to consider how young people perceive their relatives. In this study, we tried to see the meaning that young people attribute to the kinship system in the context of family relations such as the structure of the family they are in and satisfaction with the family form.

Methods

This study aims to reveal the meaning that young people in Konya attribute to the kinship system today when the family structure is increasingly atomized. From the perspective of young people, an attempt was made to understand the impact of social capital potential on the perception and feelings of relatives or the limit of a compulsory bond. This study aims to understand the relative perception and relationships of 18-22-year-old active university students from Konya. The research is limited to Konya city center. The research is based on the hermeneutic approach as it attempts to understand young people's perceptions of relatives. The phenomenological design was chosen in this study to learn how the participants understood the kin form, to explore the concept of kinship, and to understand the perception and feeling towards family and kinship relationships. Considering that the family is an indispensable institution of society, its reflection in daily life and the need to interpret it in order to understand its cultural codes necessitated the type of qualitative research. Within the scope of the study, being born in Konya after 2000 was determined as the criterion. A total of 15 participants, 8 women and 7 men, were interviewed through purposeful sampling. Considering the principle of voluntary participation in the study, interviews were completed with students who wanted to participate voluntarily. Data was collected through a semi-structured interview form. In this research, content analysis was used to analyze the data.

Conclusion

The study, which was based on understanding the kinship relations and perceptions of young people, focused on four main themes as a result of the interviews. The qualitative data of the study were analyzed under the titles of perception and feeling of kinship, kinship relations and culture, the social capital value of kinship, and finally, predictions for the future in the kinship system. The majority of the participants, whose perception and feeling of relatives differed from each other, had a distant attitude towards their relatives, with some points that could be criticized. In today's world of increasing individualism, solidarity and unity have decreased. With the dissolution of kinship relations, it can be said that societies are going through a stage of change. In addition, the meeting ground that will affect the culture of kinship relations is also important. The preference of different places, either at home or outside, determines the distance in maintaining the kinship relationship. All of the participants meet with their relatives at home and prefer private places rather than public places such as cafes and restaurants. Even if there is an opinion that the kinship system is necessary, it can be said that the dynamics that keep the kinship bond strong are about to disappear. Although physical distance is due to necessity in certain respects, it is understood that young people are not willing to maintain family relations like their own parents in the future. Here, the physical distance is not a matter of near or far, but rather the level of relationship can be resolved regardless of distance. In this study, it is seen that the sharing denominator as a parameter showing the course and tendency of kinship relations has weakened. In this study, which tries to understand the perspective of Generation Z, which differs significantly compared to its predecessors, on the phenomenon of kinship, the desire of young people to have a family pattern without being questioned, compared and criticized has emerged. Their relatives' networks of cooperation and solidarity in matters such as finding a job and choosing a profession attract attention. Mentioning the advantages of their relatives, the participants attach importance to the potential of social capital. It can be said that kinship will weaken even more in the future than it is today. Generation Z, which differs sharply from previous generations, emphasizes their individual preferences. As a result, the relations of those born in 2000 and later in Konya with their relatives have come to an end and do not indicate that the ties have been severed.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 04.01.2024-E.76096

T.C.
KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-██████████6-300-76096
Konu : Dr. Öğr. Üyesi Döne Ayhan

04.01.2024

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Döne AYHAN
Öğretim Üyesi

Gençlerin Akraba Algısı ve İlişkilerini Anlamak: Zorunlu Bir Bağ mı? Sosyal Sermaye mi? isimli ekte başvuru evrakları verilen araştırma projesi çalışmasının Dr. Öğr. Üyesi Döne AYHAN'ın sorumluluğunda yürütülmesi ile ilgili İnsan Araştırmaları Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuz 29.12.2023 tarihli 2023/09/10 sayılı kararımızda değerlendirilmiştir. İlgili çalışmanızda Üniversitemizin adının geçmemesi ve araştırmanın yapılacağı kurum/kuruluşlardan idari izin alınarak çalışmanız şartı ile kurulumuzca uygun bulunmuştur.

Çalışmalarınızda başarılar diler gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Bilge AFŞAR
İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

Ek:Dr. Öğr. Üyesi Döne AYHAN (15 Sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

BİLGE AFŞAR (İnsan Araştırmaları Etik Kurulu - İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı) 04.01.2024 12:08
Belge Doğrulama Kodu :BSM307B163 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/kto-karatay-universitesi-ebys>

Adres:Akabe Mahallesi Alaaddin Kap Caddesi No:130 Karatay/Konya
Telefon:444 1251 Faks:██████████2 00 44
e-Posta: ██████████nk@karatay.edu.tr Web:www.karatay.edu.tr
Kep Adresi: ██████████ayuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Celaleddin ÇİBİK
Unvanı: Sekreter
Tel No: 444 1251-7258

Bu belge, Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.